

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Tdo/51/2015
Identifikačné číslo spisu: 3811010426
Dátum vydania rozhodnutia: 06.10.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Libor Duľa
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:3811010426.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Libora Duľu a sudcov JUDr. Petra Paludu a JUDr. Aleny Šiškovéj v trestnej veci obvineného E. R., pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 2, ods. 3 písm. b/ Tr. zák. a iné, na verejnom zasadnutí v Bratislave 6. októbra 2015, o dovolaní Generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 22. októbra 2013, sp. zn. 3 To 82/2013, podľa § 386 ods. 1, ods. 2 a § 388 ods. 1 Trestného poriadku, takto

rozhodol:

Uznesením Krajského súdu v Trenčíne z 22. októbra 2013, sp. zn. 3 To 82/2013, bol z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. porušený zákon v ustanoveniach § 319 Tr. por. a v § 10 ods. 2 Tr. zák. v prospech obvineného E. R..

Toto uznesenie sa zrušuje.

Zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Krajskému súdu v Trenčíne sa prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Napadnutým uznesením Krajský súd v Trenčíne podľa § 319 Tr. por. zamietol odvolania obžalovaného E. R. a prokurátora proti rozsudku Okresného súdu Prievidza z 3. júla 2013, sp. zn. 3 T 140/2011.

Naposledy označeným rozsudok bol obžalovaný E. R. uznaný za vinného z prečinu sprenevery podľa § 213 ods. 1 Tr. zák. na skutkovom základe, že

v presne nezistený deň koncom mesiaca január až začiatkom mesiaca február 2011, potom, čo okolo 10. januára 2011 prevzal veci na uskladnenie a tieto uložil do bližšie nezisteného domu v obci N. H.,

okres Prievidza, na pokyn vlastníka veci O. H. tieto veci, a to 4 ks pneumatík s hliníkovými diskami o rozmeroch 215x55mm s priemerom 16 palcov na VW Passat, sadu 4 pneumatík s plechovými diskami o rozmere 195x75mm s priemerom 15 palcov na Fiat Ducato, miešadio na zmiešanie farby zn. PROTOL, murársku lyžicu, murársky hoblík a murársky meter spolu v hodnote 720 Eur vzal, odniesol ich na bližšie nezistené miesto, nevrátil ich na opakované výzvy vlastníkovi a naložil s nimi bližšie nezisteným spôsobom, čím spôsobil O. H. prisvojením veci škodu vo výške 720 Eur.

Za tento trestný čin bol okresným súdom odsúdený podľa § 213 ods. 1 Tr. zák. s použitím § 37 písm. m/ Tr. zák. a § 38 ods. 4 Tr. zák. na trest odňatia slobody vo výmere 8 mesiacov, výkon ktorého mu bol podľa § 49 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. a § 50 ods. 1 Tr. zák. podmienčne odložený na skúšobnú dobu 22 mesiacov.

Podľa § 287 ods. 1 Tr. por. bola obžalovanému uložená povinnosť nahradiť škodu vo výške 720 Eur poškodenému O. H., nar. XX.X.XXXX, bytom N. H., G. XXX/XXX.

Súčasne tým istým rozsudkom bol obžalovaný E. R. podľa § 285 písm. b/ Tr. por. oslobodený spod obžaloby pre skutok kvalifikovaný ako prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 2, 3 písm. b/ Tr. zák., ktorý mal spáchať na tom skutkovom základe, že hocí mu zo Zákona o rodine vyplýva povinnosť starať sa o výživu detí E. R., nar. X.XX.XXXX a E. R., nar. XX.XX.XXXX a v rámci posudzovania predbežnej otázky v zmysle § 7 ods. 1 Trestného poriadku vyšetrovateľ určil, že je povinný platiť D. R. na výživu E. R. počnúc dňom 23.1.2007 výživné 40 Eur mesačne a E. R. od marca 2007 20 Eur mesačne, a to do konca mesiaca, plneniu tejto povinnosti sa v N. H. vyhýbal od 23.1.2007 na E. R., od 28.02.2007 na E. R. do 14.6.2011 tým, že zamestnávateľ s ním rozviazal pracovný pomer na jeho žiadosť, následne bol a je nezamestnaný, pričom nebol a nie je evidovaný na úrade práce ako uchádzač o zamestnanie, pracuje len občas, a to brigádnicke, pričom D. R. zaplatil od 9.3.2009 do 26.11.2010 na výživnom 2.200,-Kč (82,42 Eur) a 430 Eur a E. R. dňa 9.2.2011 - 1.500,-Kč (61,95 Eur) a na výživnom zostal dlhovať D. R. 2.367,58 Eur a E. R. od 3.12.2010 do 14.6.2011 - 178,05 Eur.

Proti uzneseniu podal včas dovolanie, v neprospech obvineného, Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len generálny prokurátor) písomným podaním.

Podmienka predchádzajúceho podania odvolania v zmysle § 372 ods. 1 Tr. por. je splnená.

Ako právny dôvod dovolania označil dovolateľ dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. (nesprávna právna kvalifikácia činu alebo nesprávne použité iného hmotnoprávneho ustanovenia).

Vecne (§ 374 ods. 1 Tr. por.) dovolanie odôvodnil nasledovne:

„Krajský súd v Trenčíne zamietol odvolanie prokurátora napriek tomu, že už prvostupňové rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, keďže skutok tak, ako bol ustálený vykonaným dokazovaním, je prečinom, čím je daný dôvod dovolania v zmysle § 371 odsek 1 písmeno i/ Trestného poriadku.

Krajský súd v Trenčíne zamietnutie odvolania prokurátora neodôvodnil konkrétnymi okolnosťami. Nevysporiadal sa s jednotlivými námietkami okresného prokurátora a v odôvodnení svojho rozhodnutia len všeobecne uviedol, že okresný súd vykonal všetky potrebné dôkazy v rozsahu nevyhnutnom na objasnenie skutkového stavu veci a tieto správne vyhodnotil jednotlivo i v ich súhrne a dospel ku správny skutkovým zisteniam a právnym záverom.

Okresný súd Prievidza v odôvodnení rozsudku oslobodenie spod obžaloby pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 odsek 2, odsek 3 písmeno b/ Trestného zákona v spojení s § 138 písmeno b/ Trestného zákona vo vzťahu k E. R. odôvodnil tým, že je zrejmé, že obžalovaný nemôže byť biologickým otcom dieťaťa, aj keď je zapísaný v rodnom liste ako otec dieťaťa. Súd preto považoval závažnosť činu - neplnenie vyživovacej povinnosti voči E. za nepatrnú v zmysle § 10 odsek 2 Trestného

zákona. Čo sa týka neplnenia vyživovacej povinnosti voči E. R. ml., súd oslobodenie spod obžaloby odôvodnil tým, že vzhľadom na výpoveď obžalovaného a svedka E. R. ml. má obžalovaný zameškané výživné spolu s bežným výživným v plnej výške uhradené.

Podľa § 319 Trestného poriadku odvolací súd odvolanie zamietne, ak zistí, že nie je dôvodné.

Podľa § 285 písmeno b/ Trestného poriadku súd oslobodí obžalovaného spod obžaloby, ak skutok nie je trestným činom.

Podľa § 207 odsek 2, odsek 3 písmeno b/ Trestného zákona kto sa najmenej tri mesiace v období dvoch rokov úmyselne vyhýba plneniu svojej zákonnej povinnosti vyživovať alebo zaopatrovávať iného a čin spácha závažnejším spôsobom konania, potrestá sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

Týmito zákonnými ustanoveniami sa Krajský súd v Trenčíne a Okresný súd v Prievidzi neriadili.

Obžalovaný sa úmyselne vyhýbal plneniu vyživovacej povinnosti voči E. R. od marca 2007 do októbra 2010 vrátane a voči E. R. ml. od 23.01. 2007 do 03.12. 2010, pričom matke detí D. R. zaplatil 2.200, Kč (82,42 €) a 430 € a na výživnom jej zostal dlhovať 2247,58 €.

V súvislosti s vyživovacou povinnosťou k maloletej E. R. je dôležité zdôrazniť nasledovné skutkové a právne skutočnosti:

Zákonná povinnosť vyživovať alebo zaopatrovávať iného v tomto prípade vyplýva E. R. z ustanovení Zákona o rodine obsiahnutých v § 62 až § 65. Obvinený E. R. je zapísaný v rodnom liste dieťaťa ako otec (č.1. 9). Svoje otcovstvo nezaprel žiadnym právne relevantným spôsobom. Obvinený E. R. tak mal zákonnú povinnosť vyživovať a zaopatrovávať E. R. podľa Zákona o rodine.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bol obžalovaný povinný plniť vyživovaciu povinnosť na E. do rúk matky, a to do októbra 2010, od kedy sa E. nachádza u manželov O., rodičov matky dieťaťa.

Poukazujem tiež na odôvodnenie rozsudku Okresného súdu v Chomutove č. 30 C 123/2007 - 40 zo dňa 08.04.2010, z ktorého je zrejmé, že najmenej dva mesiace rozhodnej doby pre počatie dieťaťa manželia žili v spoločnej domácnosti a preto nie je vylúčené, že medzi nimi došlo k intímnym stykom. Vzhľadom k tomu je potrebné konštatovať, že otcovstvo E. R. k E. R. nie je ani fakticky vylúčené. /č.1. 142-143/

Okresný súd nemohol urobiť záver o tom, že E. R. nie je biologickým otcom E. R., pretože na to nebol oprávnený.

Podľa § 7 odsek 2 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní a súd nie sú oprávnené samostatne riešiť predbežné otázky týkajúce sa osobného stavu, o ktorých sa rozhoduje v inom súdnom konaní. Ak o takej otázke nebolo ešte rozhodnuté, orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné počkať na vydanie rozhodnutia.

Nepostačuje samotné vyhlásenie otca, že nie je otcom dieťaťa, hoci bolo toto tvrdenie podporené aj konštatovaním matky dieťaťa. Akceptovanie takéhoto postupu by bolo nebezpečným precedensom, ktorý by bol jednoznačne v rozpore so záujmami spoločnosti na riadnej výžive maloletých detí.

K skutku týkajúcemu sa E. R. ml. sú rozhodujúce nasledovné skutočnosti:

V zmysle § 86 písmeno a/ Trestného zákona trestnosť trestného činu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 zaniká, ak trestný čin nemal trvalo nepriaznivé následky a páchatel svoju povinnosť dodatočne splnil skôr, než sa súd odobral na záverečnú poradu.

Ohľadne E. R. ml. je podstatné to, že obžalovaný E. R. nespĺnil vyživovaciu povinnosť na E. R. ml. za obdobie od 23.01.2007 do nadobudnutia jeho plnoletosti, do 03.12.2010. V tomto období mal obžalovaný platiť výživné matke svojho syna - D. R..

Obžalovaný E. R. na hlavnom pojednávaní konanom dňa 12.04.2010 uviedol, že výživné voči synovi E. má uhradené, avšak tiež uviedol, že voči D. R. nemá výživné uhradené. E. R. ml. vypovedal na hlavnom pojednávaní dňa 12.04.2012, že on má uhradené výživné. E. R. ml. sa však mohol vyjadriť a vyjadril sa len k výživnému od nadobudnutia plnoletosti, teda za obdobie od 03.12.2010.

Okresný súd Prievidza a Krajský súd v Trenčíne teda vôbec nezohľadnili skutočnosť, že obžalovaný nezaplatil výživné na E. R. ml. v období od 23. 01. 2007 do 03. 12. 2010 k rukám matky dieťaťa D. R., hoci dlh preukázateľne existuje.

Obžalovaný E. R. dlhuje D. R. celkom 2 247,58 € (na E. R. ml. od 23.01.2007 do 03.12.2010 a na E. R. od marca 2007 od októbra 2010 vrátane) a to s prihliadnutím už na zaplatené výživné. S týmto dlhom sa súdy oboch stupňov žiadnym spôsobom nevysporiadali, hoci z listinného dôkazu na Č. I . 230 spisu vyplýva, že odsúdený dlh D. R. neuhradil. S týmto dôkazom súd oboznámil všetky strany v konaní a skutočnosti uvedené v ňom potvrdil aj obžalovaný E. R. na hlavnom pojednávaní konanom dňa 12.04.2012.

Rovnako je preukázané, že obžalovaný E. R. nikde riadne nepracuje, nie je evidovaný ako nezamestnaný a tiež, že zo zamestnania, kde pracoval, z vlastnej iniciatívy odišiel.

Vychádzajúc z týchto skutočností je zrejme, že súdom vykonané dôkazy preukazujú, že konanie, ktorého sa dopustil obvinený E. R., je prečinom zanedbania povinnej výživy podľa § 207 odsek 2, odsek 3 písmeno b/ Trestného zákona.

Navrhujem preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky:

1. podľa § 386 odsek 1 Trestného poriadku vyslovil, že uznesením Krajského súdu v Trenčíne bol porušený zákon v ustanovení § 319 Trestného poriadku a v predchádzajúcom konaní v ustanoveniach § 285 písmeno b) Trestného poriadku, § 207 odsek 2, odsek 3 písmeno b) Trestného zákona v prospech obvineného E. R.,
2. podľa § 386 odsek 2 Trestného poriadku zrušil uznesenie Krajského súdu v Trenčíne č. 3 To 82/2013 - 337 zo dňa 22. 10. 2013 a predchádzajúci rozsudok Okresného súdu v Prievidzi sp. zn. 3T 140/2011-318 zo dňa 03.07.2013 v časti výroku o vine, týkajúcej sa prečinu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 odsek 2, odsek 3 písmeno b/ Trestného zákona a vo výroku o celom uloženom treste, a
3. podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikázal Okresnému súdu Prievidza, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.“

Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že nie je dôvod odmietnutie dovolania z formálnych dôvodov - podľa § 382 písm. a/, b/ alebo d/ až f/ Tr. por.

Zároveň zistil, že dovolanie je sčasti dôvodné, nie je teda podklad pre jeho zamietnutie, ani odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. c/ Tr. por. (s ďalej vysvetlenou diferenciáciou okolností, pre ktoré bolo, resp. nebolo dovolaniu vyhovené).

Oslobodenie spod obžaloby podľa § 285 písm. b/ Tr. por. pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 2, ods. 3 písm. b/ Tr. zák. vo vzťahu ku E. R. odôvodnil okresný a v nadväznosti na to aj krajský súd tak, ako to uvádza v dovolaní generálny prokurátor - teda že závažnosť konania, ktoré by inak bolo považované za prečin (napĺňa znaky skutkovej podstaty prečinu) je v zmysle § 10 ods. 2 Tr. zák. nepatrná.

Toto hodnotenie však nie je správne a ustanovenie § 10 ods. 2 Tr. zák. (hmotnoprávne ustanovenie) bolo použité nesprávne. Tým je splnený dôvod dovolania uvedený v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. Zákon bol porušený v prospech obvineného, a to tak, že táto okolnosť má zásadný vplyv na jeho postavenie (§ 371 ods. 5 Tr. por.).

V tejto súvislosti platí nasledovné:

Naplnenie zákonných znakov prečinu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Tr. zák. (pri použití základnej alebo kvalifikovanej skutkovej podstaty), vrátane vyššej než nepatrnej závažnosti v zmysle § 10 ods. 2 Tr. zák. nemôže byť negované záverom trestného súdu na základe vlastného dokazovania, že obvinený, ktorý je právne, teda v zmysle §§ 82 -96 Zákona o rodine rodičom dieťaťa ako vyživovanej osoby, a ktorý e z tohto dôvodu povinný plniť vyživovaciu povinnosť (§ 62 ods. 1 Zákona o rodine), v skutočnosti rodičom dieťaťa nie je. Relevantnou zmenou môže byť len zapretie otcovstva (určenie materstva) súdnou cestou, ku ktorému však v trestnom konaní nemôže dôjsť.

Otázka rodičovstva je otázkou osobného stavu, vylúčenou z posudzovania predbežných otázok orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom v zmysle § 7 ods. 2 Tr. por., pričom právne účinky rodičovstva sú z hľadiska závažnosti prečinu podľa § 207 Tr. zák. rovnaké, bez ohľadu na okolnosť, aký je právny dôvod určenia rodičovského vzťahu.

Iný záver by činil právnu úpravu rodičovstva a na ňu sa viažucu úpravu vyživovacej povinnosti bezúčelnou, čo sa sekundárne týka i tomu zodpovedajúcej trestnoprávnej zodpovednosti.

Preto najvyšší súd rozhodol v zmysle výroku tohto rozsudku, pri použití tam uvedených ustanovení, čo viedlo k zrušeniu napadnutého uznesenia a povedie k opätovnému prerokovaniu veci Krajským súdom v Trenčíne, pri rešpektovaní právneho názoru dovolacieho súdu (§ 391 ods. 1 Tr. por.).

Najvyšší súd nemohol zrušiť zároveň aj oslobodzujúcu časť výroku o vine a výrok o treste rozsudku okresného súdu, ako to navrhoval generálny prokurátor, nakoľko zrušením uznesenia krajského súdu (s výrokom nedeliteľným vo vzťahu k oboj odvolaniam) by odvolacie konanie nebolo skončené a toto konanie sa na základe odvolania (aj) obvineného týka aj odsudzujúcej časti výroku o vine a tiež výrokov o treste a náhrade škody (po zrušení uznesenia krajského súdu a oslobodzujúcej časti výroku o vine a výroku o treste rozsudku okresného súdu dovolacím súdom by odsudzujúci výrok o vine a výrok o náhrade škody rozsudku okresného súdu neostali právoplatné). Tak by potom malo prebiehať nové konanie pred súdom prvého stupňa len o časti predmetu konania (o jednom zo žalovaných skutkov) a ďalší žalovaný skutok, zodpovedajúci odsudzujúcej časti výroku o vine rozsudku okresného súdu, by ostal v neskončenom odvolacom konaní. Taký priebeh konania nie je procesne akceptovateľný.

Na druhej strane, nebolo možné dovolacím súdom zrušiť aj odsudzujúcu časť výroku o vine a výrok o náhrade škody rozsudku okresného súdu, ktoré neboli predmetom dovolacieho prieskumu.

Krajský súd teda opätovne rozhodne o oboch podaných odvolaniach, v situácii, keď rozsudok okresného súdu nie je právoplatný v žiadnom jeho výroku.

Pokiaľ ide o dovolaciu námietku vo vzťahu k úhrade výživného na syna obžalovaného (E. R.).

Z odôvodnenia rozsudku je zrejmé skutkové zistenie súdu prvého stupňa, že obvinený uhradil toto výživné v celom rozsahu, teda ako za obdobie pred dovŕšením plnoletosti svojho syna, tak aj za nasledujúce obdobie, a že predchádzajúce neplatenie výživného nemalo trvalé nepriaznivé následky.

To zodpovedá dôvodu oslobodenia spod obžaloby podľa § 285 písm. f/ Tr. por., ktorý tu mal byť paralelne použitý (trestnosť činu vo vzťahu k tejto časti následku zanikla podľa § 86 ods. 1 písm. a / Tr. zák.).

Čo je však z hľadiska dovolania, ktoré bolo podané z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. (generálny prokurátor ho nemohol podať z dôvodu uvedeného v odseku 3 tohto ustanovenia) podstatné, je okolnosť, že dovolateľ napáda skutkové zistenie súdu (ktoré právne podmieňuje zánik trestnosti činu) a takto vyvoláva oslobodenie obžalovaného spod obžaloby (nesprávnosť použitého dôvodu oslobodenia je z tohto hľadiska nepodstatná).

V tom je špecifikum oslobodenia spod obžaloby v prípade zistenia takej okolnosti (podobne aj okolnosti vylučujúcej protiprávnosť činu), a tiež v prípadoch, keď súd dospel k zisteniu stania sa skutku (jeho podstaty) a vykonania skutku osobou obžalovaného, chýba však niektorý znak objektívnej alebo subjektívnej stránky príslušnej skutkovej podstaty, bez ktorého nie je možná trestnoprávna kvalifikácia (napr. potrebná výška aspoň malej škody, zavinenie vo forme úmyslu pri úmyselnom trestnom čine alebo absencia zavinenia celkovo).

Vo všetkých takých prípadoch sa použije dôvod oslobodenia podľa § 285 písm. b/ Tr. por. (skutok nie je trestným činom), aj keď primárnym dôvodom oslobodenia je skutková okolnosť, zistená odlišne alebo navyiac oproti obžalobe, aj keď v oslobodzujúcom výroku rozsudku (koncipovanom podľa obžaloby) sa táto okolnosť neodrazí (ako už bolo uvedené, pri zistení okolnosti, ktorá vyvolala zánik trestnosti činu ide o dôvod oslobodenia podľa § 285 písm. f/ Tr. por., podstata rozhodnutia je však rovnaká).

Keďže pri uplatnenom dôvode dovolania (a pri žiadnom dôvode uvedenom v § 371 ods. 1 Tr. por.) nemožno úspešne napadnúť skutkové zistenia (čo vyplýva z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. časť vety za bodkočiarkou aj z konštantnej judikatúry najvyššieho súdu), nemožno generálnym prokurátorom úspešne napadnúť ani vyššie uvedené skutkové zistenie (úhradu výživného v celom rozsahu). Na tom nič nemení okolnosť, že dotknuté zistenie nie je uvedené vo výroku rozsudku, keďže, ako už bolo uvedené, pri oslobodení spod obžaloby sa vo výroku rozsudku uvádza skutok v podobe uvedenej v obžalobe, pričom dotknuté skutkové zistenie nepochybne vyplýva z odôvodnenia rozsudku).

Preto táto časť dovolacích námietok nebola dôvodom na zrušenie napadnutého uznesenia.

Keďže však nedošlo k zrušeniu uvedeného rozhodnutia len na základe dovolania podaného v prospech obvineného (práve naopak), a rozsudok okresného súdu v oslobodzujúcej časti výroku o vine sa skutkovo týka aj vyššie uvedenej okolnosti, nie je táto otázka v ďalšom priebehu konania nezmeniteľná v neprospech obvineného (§ 391 ods. 2 Tr. por. a' contrario).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.